

גליון 318
שנה ז' תשע"ח

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א

סיפורי חז"ל

שלח לחמך על פני המים

בר קפרא היה חופר על שפת ימה של קיסרי, וראה ספינה שטבעה בים הגדול ונציב העיר עולה מתוכה ערום. כשראהו בר קפרא בא אצלו ושאל בשלומו, ונתן לו שני סלעים, והכניסו לביתו, הלבישוהו, האכילוהו והשקהו ונתן לו עוד שלושה סלעים אחרים. אמר לו בר קפרא אדם גדול שכמותך ראוי שיהיו עוד מעות בידך להוצאות אחרות. לאחר ימים נשבו יהודים באותה עיר, אמרו מי ילך ויפייס עלינו? אמרו זה לזה ילך בר קפרא שהוא חשוב אצל המלכות. אמר להם בר קפרא: חושבים אתם שמלכות זו עושה משהו בחינם? אמרו לו, יש כאן חמש מאות דינר, טול אותם ולך ופייס אותנו. נטל בר קפרא חמש מאות דינר ועלה למלכות. כשראה אותו נציב העיר, עמד על רגליו ושאל בשלומו, ואמר לו למה טרח ובא רבי לכאן? אמר לו בר קפרא בבקשה ממך שתרחם על אותם היהודים, אמר לו נציב העיר כלום יידע אתה שמלכות זו עושה דבר בחנם? אמר לו בר קפרא יש עמי חמש מאות דינר, טול אותם ופייס עלינו. אמר לו שר העיר, אותם הדינרים יהיו נתונים לך תחת מאכל ומשתה שהאכלתני והשקיתני בביתך, ואתה לך לשלום ובכבוד גדול. קראו עליו על בר קפרא מקרא זה שלח לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנו.

(לפי קהלת רבה י"א)

פרשת השבוע

לא תגורו מפני איש (א' - י"ז)

מסופר על הגה"ק רבי רפאל הכהן כ"ץ זיסקינד זיע"א, שהיה אברך צעיר כאשר נתמנה לרב בעיר המבורג. ביום הראשון לשהותו בעיר, באה לפניו אשה תושבת המקום, ואמרה לו שיש לה דין ודברים עם פלוני הגביר שהיה מנכבדי העיר. קרא הרב לשמש ואמר לו, לך אל פלוני הגביר ואמור לו שהוא מוזמן לבוא לדין עם אשה פלונית. השמש שפחד מהגביר יצא בחיל ורעדה ופיק ברכיים, כאשר בא לפתח בית הגביר, התגבר עליו הפחד והחל מתהלך אנה ואנה לפני החצר, שאלו הגביר לפשר מעשיו כאן? החל השמש לגמגם ובקושי רב הוציא מפיו את דבר שליחותו של הרב, ענה לו הגביר, לך אמור לרב שבהודמנות אחרת אבוא. חזר השליח אל הרב ומסר לו את דברי הגביר. שאל הרב את האשה האם היא מסכימה לדבריו? והיא השיבה אל נא תאחר אותי כי קשה לי מאד להמתין. שלח הרב את השמש שנית וא"ל, לך אמור לגביר שמצווה אני עליו שיבוא עוד היום. כאשר שמע השמש כי הוטל עליו ללכת אל הגביר פעם נוספת, נבהל מאד, אולם בליט ברירה הלך שוב אל הגביר, וכמו בפעם הראשונה נעתקו המלים מפיו, עד ששאלו הגביר מה אמר הרב? אז אמר לו שהאשה אינה מסכימה להמתין ועליו להתייצב עוד היום בבית הרב. נתמלא הגביר חימה על הרב ואמר לשמש בחוצפה,

לך אמור לרב כי אני הוא הגביר של המבורג והוא עודנו אורח פה, עדיין אין הוא מכיר את אנשי המקום, אם אני אומר שכאשר יהיה לי פנאי אבוא, הרי בודאי אקיים דברי. הלך השמש אל הרב ומסר לו את כל דברי הגביר, מיד קם הרב ואמר אל השמש, לך מיד ואמור לו שאם אני אומר שיבוא היום הוא מוכרח לציית ולבוא דוקא היום, ואם לא, יש לי אמצעי ושמו חרם ואני יוכל לשגרו אליו באמצעותך, עם כל הפחד מהגביר אזר השמש חלציו והלך לגביר בפעם השלישית, בקושי רב הצליח הגביר להוציא מפי השמש את כל דברי הרב. מיד כשגמר את דבריו הסתלק מבית הגביר כשכולו מוועזע ונרגש. כעבור שעה קלה התייצב הגביר בבית הרב כשהוא מושיט את ידו לעבר הרב ומכריז בקול גדול, "מזל טוב מזל טוב". כבוד הרב באמת ראוי להיות רב בעירונו, עכשיו אפשר לגלות את האמת, שאין אני הנתבע ואין האשה הזאת תובעת, כל הענין היה בבחינת נסיון, בלב פרנסי העיר קינן חשש גדול, שמא הרב מחמת גילו הצעיר לא יוכל לקיים כהלכה את הדין של "לא תגורו מפני איש", כיון שיש במקומנו גבירים גדולים ותקיפים, לכן אמרנו לנסות את כבוד תורתנו ע"י הזמנת דין תורה עכשיו, כשראינו שהרב אינו נרתע מכל קושי ואי נעימות, וקיים את צו התורה ללא כל פגם, ראוי הוא להיות רבנו.

זמני השבת

זמני יציאת שבת
ירושלים: 8:24 ת"א: 8:27 ר"ת: 9:01

פרשת דברים-חזון

זמני כניסת שבת
ירושלים: 7:08 ת"א: 7:24

אם בקראקוב מתגוררים כאלו יהודים יקרים

אני נשאר כאן

לפני כ-400 שנה, זכתה העיר קראקוב שבפולין, שכינה בה אחד הרבנים המפורסמים ביותר בעולם היהודי: הגאון הקדוש רבי נתן נטע שפירא זיע"א (יומא דהילולא י"ג מנ"א). רבנו היה ידוע כצדיק וקדוש שזכה לרוח הקודש, עסק רבות בתורת הקבלה ובחכמת הנסתר, והיה גאון עצום גם בתורת הנגלה. הוא חיבר את ספרו "מגלה עמוקות", שנלמד עד היום רק על ידי תלמידי חכמים מופלגים, כי לא כל אחד מסוגל להבין את הפירושים העמוקים שלו, המתבססים על ידע נרחב בכל חלקי התורה הקדושה.

ביום בהיר אחד זימן הגאון לביתו את 'ראש הקהל', של הקהילה. "אני מודיע בזאת שהחלטתי להתפטר מתפקידי", אומר הרב לראש הקהל שנבהל עד עמקי נשמתו: "מה קרה?", הוא מבקש לדעת, אבל הרב מסרב לענות לו: "בעוד שלושה ימים אני יוצא מכאן, ולא יעזרו ניסיונות שכנוע כאלו ואחרים". ראש הקהל יצא מביתו של הרב בפנים נפולות ומיהר לבשר את הבשורה המרה. אבל כבד ירד על העיר, גדולי תלמידי החכמים ניסו לדבר עם הרב ולשכנע אותו, אבל הרב לא הסכים לשמוע על כך. הוא עזב את העיר ויהי מה.

בצר להם החלו היהודים תושבי העיר להיערך למסיבת פרידה ראויה. הם כולם אוהבים ומעריכים מאוד את הרב, קשה להם להיפרד ממנו, אבל לפחות הם רוצים להיפרד כראוי, עם מסיבה שתבטא היטב את הכבוד הגדול שהם רוחשים לרבם הנערץ. עברו יומיים, וההכנות למסיבה הפכו קדחתניות. עוד רגע אמור הרב להיכנס ולשבת עם בני עדתו למסיבת הפרידה, שמיד לאחריה הוא יעלה על עגלה הרתומה לסוס, ויצא מהעיר יחד עם בני משפחתו ועם מעט הבגדים והכלים שצררו בתרמיליהם. רגע לפני המסיבה קורא הרב לראש הקהל ומודיע לו: "התחרטתי. אני לא עוזב את העיר". ראש הקהל אפילו לא עצר כדי לשאול מדוע. הוא יצא החוצה בשמחה ובצהלה, והחל לצעוק בקולי קולות: "הרב נשאר איתנו. הרב נישאר איתנו. הוא לא עוזב. איזה יופי". מסיבת הפרידה הפכה לחגיגה ספונטנית ומתפרצת של תושבי קרקוב, אשר לא ידעו את נפשם מרוב שמחה על הבשורה המשמחת.

רק לאחר שנרגעו הרוחות פנו כמה מנכבדי הקהל, תלמידי

החכמים והרבנים של העיר, וביקשו לשמוע מרבים, מה קרה שהחליט לעזוב את העיר, ומה גרם לו לשנות את החלטתו. "מגלה עמוקות" הביט בהם בעיניו הטובות, חיך חיך אבהי ופתח את פיו: "לא אוכל לספר לכם למה רציתי לעזוב בתחילה, מטעם הכמוס עמדי, אבל למה החלטתי להישאר - אספר לכם: ביום האחרון לשהותי בעיר, שעות ספורות לפני מסיבת הפרידה המתוכננת דפקו אצלי בדלת שני בעלי דין, תובע ונתבע. התובע היה העשיר הגדול ר' יעקב, שתבע את ר' משה התלמיד חכם. מיהרתי אומנם להתארגן כדי לצאת מהעיר, אבל השניים הבהירו לי שמדובר בדיון דחוף מאוד בנושא שאינו סובל דיחוי. הם חייבים שאדון את הדין שלהם לפני שאצא מהעיר, כי מי יודע כמה זמן יעבור עד שימצאו רב חדש שידון ביניהם.

ר' משה הינו אברך תלמיד חכם, בעל משפחה ברוכה שהיה עומד ברחוב מידי יום ומוכר כעכים בעגלתו. בוקר אחד, עבר ברחוב ר' יעקב העשיר בכרכרתו המפוארת, ושמע את קריאותיו הקצובות של ר' משה, המזמינות את הקונים לבוא ולקנות מכעכיו. עצר ר' יעקב את הכרכרה ומיהר לגשת לר' משה: "אמור לי, ר' משה, כמה שעות ביום הנך עומד כך ומוכר במקום ללכת ללמוד תורה?" "שלוש שעות", ענה האברך בצער. "וכמה אתה מרוויח בחודש?" ממשיך העשיר לשאול. ר' משה נקב בסכום המגיע לסכום השווה ל-2,000 שקל, ולפעמים 2,200 שקל לחודש. "אם תסגור את חנותך ותשוב ללמוד - אשלם לך סכום שיגיע ל-7,000 שקל בכל חודש", מבטיח העשיר. האברך הדל פוקח זוג עיניים גדולות ותמהות: "תשלם לי? מדוע?" "אני רוצה לעשות איתך עסקת 'יששכר וזבולון', ענה הגביר, "תלמד תורה יום שלם במנוחת הנפש ונתחלק בזכויות".

"ר' משה, מסכים לעסקה בחפץ לב, וסוגר את דוכנו אחר כבוד. כל אותו חודש הוא יושב בבית המדרש ולומד במנוחה ובשמחה. הגיע ראש חודש, שליח דופק על דלתו ומושיט לו את המעטפה שמכילה, כמסוכם, 7,000 שקל. למחרת, שב ר' משה, התלמיד חכם, עם העגלה לקרן הרחובות וממשיך בממכר הכעכים כבימים ימימה. עובר שם ר' יעקב העשיר ומתפלא מה קורה כאן? הרי עשינו הסכם? הוא ממחר לרדת מן העגלה וקורא לידידו: "ר' משה! מה קרה לך?! האם לא שלמו לך את ההתחייבות?" "בודאי שילמו לי", עונה האברך. "אז למה הפסקת את ההסכם?" תוהה העשיר. "כי אני לא מעוניין!" פוסק ר' משה. "אבל היתה לנו עסקה, אי אפשר להפר הסכמים!" צועק ר' יעקב, "בוא נמהר לרב לפני שהוא עוזב!"

משל ונמשל

טבעו בארץ שעריה אבד ושבר בריחיה מלכה ושריה
בגוים אין תורה (איכה ב' ט')

משל למלך שגלה את בניו לארץ אחרת, והגלה עמם את האומן שלהם, ומסר להם מפתח של המבצר שלו, שאם יחזרו הבנים ללכת בדרך טובים, יחזירם אל המבצר כבתחילה, והבנים לא אבו הלך בדרכי ישרים, עד שעי"ז באורך הזמן כעס המלך מאד וקרא לאומן הנ"ל לביתו, ולקח ממנו מפתח המבצר, והיה אז לבנים עת צרה, ונכמרו רחמי אנשי המדינה שגלו לשם והעניקו להם כסף וזהב ועושר, ועשו אותם לשרים, ובני המלך לא אבו לקבל תנחומים, אמרו בני המדינה אליהם, מדוע לא תתנחמו הלא בתחילה הייתם חיים בעוני ומתלטלים כגרים, ועתה עשינו עמכם טובה, להעשירכם ולעשותכם שרים נכבדים, ומדוע לא תקבלו תנחומים? והשיבו בחכמתם, בראשונה היה לנו האומן ומפתח המבצר בידו, והיה לנו פת בסלו לשוב אל בית אבינו מתי שנרצה לחזור, והיה נחשב בעינינו כאילו היינו שם, ולא נחשב לנו כל העוני והדלות לכלום, ועכשיו שאין לנו פת בסל לחזור, מה מעלה וכבוד נשאר לנו אחרי זה?

והנמשל: התורה הקדושה היא האומן אשר שלח עמנו בגולה, והיא בעצמה המפתח לפתוח לנו שערי העזרה, היום אם בקולו תשמעו, לכן כל זמן שאל"ף קיים, אזי לא אכפת לנו ברי"ש ועוני, כי מפתחות העזרה בידנו, אמנם אחר שקצף על עולמו ונסתלק ארון האלקים – הצדיק, ובית מדרשו בטל הרי כאילו ניטל ממנו מפתח ההוא, מה מועיל לנו להיות שרים נכבדים בין אומות העולם ולהיות עשירי עם אחר שסגר בריח בעדנו ואין פותח, אמנם בעו"ה אבד ושבר בריחיה כי יומי מצא הבריח לפתחו, ועל כן אם נהיה נמי וזהו טבעו בארץ שעריה ר"ל, כי פתיחת שעריה טבעו ותלויים בארץ, נלקח אל"ף רי"ש צדי"ק ארון האלקים הת"ח שרים בגוים, מה מועיל לנו להיות שרים בגוים אם אין תורה ח"ו

(בשם הגה"ק ה"חתם סופר" זיע"א)

"הגיעו אלי שני בעלי הדינים והשמיעו את טענותיהם", ממשיך הגאון הגדול לספר את הסיפור. "שאלתי את ר' משה: "למה הפסקת את ההסכם? אני מכיר אותך, אתה הרי רוצה ללמוד." "זה נכון, רבי", עונה האברך, "אני אכן רוצה ללמוד, אבל העסקה הזאת היתה טעות". "מה? אתה רוצה תוספת?" נזעק ר' יעקב, "למה לא אמרתי לי שאתה רוצה יותר כסף? אשלם לך בשמחה". "לא רוצה תוספות!" פוסק האברך.

"כאשר מכרתי את הכעכים, הייתי קם מידי לילה לאמירת תיקון חצות, ואחר כך ישבתי ללמוד עד התפילה. כאשר חזרתי הביתה מתפילת ותיקון, ניגשו כל בנות המשפחה למלאכה המורכבת של טחינת החיטים לקמח. מאחר והיתה זו מלאכה קשה ומסובכת, היו אשתי והבנות נושאות תפילה, להצלחת הטחינה, זו מתפללת ובוכה, וזו אומרת פרקי תהילים. "סיימו לטחון את הקמח, עכשיו צריך לשאת תפילה על מלאכת הניפוי, שחלילה לא תיפול תקלה תחת ידינו ולא יגיעו תולעים או חרקים קטנים אל תוך הכעכים חלילה וחס, כי הרי אסור לאכול חרקים, ושוב, זו עומדת בפינה זו וזו בפינה אחרת, כולן מתפללות מעומק הלב ומתחננות לאבא שבשמים שהמלאכה תבצע בצורה טובה, שהאוכל יהיה כשר וטעים. עכשיו צריך לשאת תפילה שתצליח הלישה, שהבצק יהיה רך וטוב, ולאחר מכן תפילה שהכעכים יצאו טובים, טעימים ומספיק פריכים, וכך על כל פעולה ופעולה תפילות ודמעות, כשגם אני מצטרף לתפילות. "קירות הבית ספגו תפילות, והילדים ספגו את החינוך, שכאן בבית לא מבצעים שום פעולה ללא תפילה! "ועכשיו, חודש שלם עבר עלינו בבית ללא התפילות הלוהטות של אפיית הכעכים, הרגשנו חסר בבית, ועל זה – קשה היה לי לוותר, מוטב לי לוותר על משכורת שמנה מאשר על קירבת אלוקים. אין לי על מי לסמוך, לא על אף עשיר ונדיב, אלא רק על הרבוננו של עולם!" "לאחר ששמעתי את דבריו של ר' משה", סיים ה"מגלה עמוקות" את דבריו, "התרגשתי מאוד ואמרתי לעצמי: אם בקראקוב מתגוררים כאלו יהודים יקרים – אני נשאר כאן!!"

צ'ין אדם לחברו

להשכין שלום בתשעה באב מסופר על הרה"ק רבי רפאל מבראשד זיע"א, שהרבה לעסוק בהבאת שלום בין אדם לחברו ובין איש לאשתו. בכל פעם ששמע על סכסוך או מחלוקת, מיד היה ממנהר לנסות להשכין שלום. פעם אחת ביום תשעה באב שמע שבבית אחד יש סכסוך ומריבה, מיד עזב את כל העניינים של חורבן בית המקדש שעסק בהם, והלך לאותו בית כדי להשכין שלום. שאלוהו לאחר מכן, וכי לא היית יכול להמתין עד אחרי תשעה באב? השיב הצדיק, להפך, הלוא בית המקדש נחרב בעוון שנאת חנם, ואין דבר נחוץ יותר ביום זה מעשיית שלום ואהבה בין יהודים.

אהבת ישראל עד הרגע האחרון היה זה ברגעי חייו האחרונים של הרה"ק רבי צבי אלימלך ה"בני יששכר" מדינוב זיע"א. סביבו עמדו תלמידיו וחסידיו וקראו פרקי תהילים בלב חרד. פתאום קרא הצדיק הוציאו כל איש מעליי. כל הנוכחים מיהרו לצאת החוצה. ואז נשמע בשנית קולו של הצדיק, הכניסו אליי את ר' שמואל סוחר הצמר. כשנכנס האיש שאלו הצדיק, מה רצונך בני? השיב הסוחר יש לי שאלה במסחר, קניתי כמות רבה של צמר ומחירו ירד, מה אעשה? חייך הצדיק קלות והשיב, המתן עד סוף הקיץ ואז תמכור אותו ביוקר. לאחר הסתלקותו סיפרו

החסידים בהערצה את הסיפור על סוחר הצמר שנקרא. הצדיק בשעותיו האחרונות, הם היו בטוחים שהאיש צדיק נסתר ועמו חלק הצדיק סודות טמירים. למשמע הדברים, חייך בנו של הצדיק, הרה"ק רבי דוד זיע"א ואמר לחסידים: לא הכרתם את אבא, לא סודות ולא דברים נסתרים יש כאן, אלא אהבת ישראל גדולה, אבא חי את דאגותיהם של כל אחד ואחד מחסידיו, וביקש להשיאו עצה בטרם יעזוב את העולם.

שלום אמיתי בין צדיקים

מסופר על הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר זיע"א והרה"ק רבי חיים מאיר ממונגליצא זיע"א, שהיו ידועים באהבתם הנפלאה זה לזה. באחת מפגישותיהם אמר רבי יחזקאל לחברו, בינינו יש שלום אמיתי. תמה רבי חיים מאיר: מה זה שלום לא אמיתי? ורבי יחזקאל הסביר: יש ארבע דרגות בשלום, הדרגה הראשונה כשלא רבים זה עם זה. הדרגה השנייה כשאוכלים ושותים יחד. דרגה שלישית כשאוהבים זה את זה. הדרגה הרביעית והאמיתית – היא, כשהאחד מרגיש שבלי חברו כאילו חסר לו איבר חיוני, ושרק החיבור עם חברו עושה אותו שלם. לזה התכוונתי, סיים הצדיק כשאמרתי שבינינו יש שלום אמיתי, כל אחד ואחד מאיתנו מרגיש שאין הוא שלם בלי חברו.

הילולא דצדיקא

שבת קודש ט' מנ"א הרה"ק רבי דוד פורקעס (תלמיד הבעש"ט הק' - תקל"ד)
הרה"ק רבי יעקב יצחק ("החווה" מלובלין) ב"ר אברהם אליעזר הלוי (תקע"ה)
הרה"ק רבי גבריאל איש הורביץ ממאנגליצא - ווארשא ב"ר דוד (מכונה בשם גבריאל המלאך - תרי"ח)
יום ראשון י' מנ"א
יששכר בן יעקב מושבטי קה (ב"א שיי"ח)
רבי דון יצחק אברבנאל ב"ר יהודה (אברבנאל עה"ת - רס"ח)
הרה"ק רבי מרדכי בנעט אב"ד ניקלסבורג ב"ר אברהם (תקפ"ט)
יום שני י"א מנ"א
הרה"ק רבי הלל מפאריטש ב"ר מאיר (תרכ"ד)
הגה"צ רבי יצחק בלאור ב"ר שלמה (תרס"ז)
יום רביעי י"ג מנ"א
הרה"ק רבי נתן נטע שפירא ב"ר שלמה (ה"מגלה עמוקות" - שצ"ג)
יום חמישי י"ד מנ"א
הרה"ק רבי צבי הירש מליסקא ב"ר אהרן (אך פרי תבואה - תרל"ד)
יום שישי ט"ו מנ"א
נחום איש גמזו
הרה"ק רבי מאיר נתן ב"ר חיים האלברשטאם מצאנז (תרט"ו)
הרה"ק רבי אשר (השני) מקארלין ב"ר אהרן מסטאלין (תרל"ג)
הרה"ק רבי יעקב מראדזין ב"ר מרדכי יוסף (תרל"ח)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

עצונה הלכות

מאת הרה"ג נחמיה הכהן רבינוביץ שליט"א
מ"ס "גם אני אודך" רמזים ימים החדשים על המעשים.

המתנת שש שעות בין בשר לחלב (ב')

א) שכח ובירך על מאכל חלבי, והוא באמצע השש שעות, ועבר לפחות שעה מאכילת הבשר, ובירך ברכה אחרונה על הבשר, מותר לטעום קצת שלא יהיה ברכה לבטלה. (מעדני השלחן יור"ד סימן פ"ט במטעמי השלחן שם ס"ק ו')

ב) אם יש לו ספק אם כבר עבר שש שעות, לכתחילה נכון להמתין עד שידע בבירור שעבר השש שעות, ולעת הצורך, יש להקל בזה. (מעדני השלחן שם ס"ק ג')

ג) אם שכח והתחיל לאכול גבינה בתוך ו' שעות, לכתחילה אין להקל לגמור אכילת הגבינה, אלא א"כ יש ספק אצלו אם עבר כבר ו' שעות, שאז מותר לו להמשיך באכילת הגבינה. (מעדני השלחן שם)